

Studenten en het recht op leefloon: geen rozen zonder doornen

Sinds de inwerkingtreding van de wet betreffende het recht op maatschappelijke integratie komen almaar meer studenten bij het OCMW aankloppen. Nochtans heeft lang niet iedere -25-jarige student met onvoldoende bestaansmiddelen recht op maatschappelijke integratie. Net als bij het vroegere bestaansminimum zijn er verschillende toekenningsvoorwaarden waaraan tegelijk moet zijn voldaan.

door Nathalie Debast

Omdat de wet hen expliciet benoemt, denken nogal wat studenten dat ze aanspraak kunnen maken op een leefloon. Dat is echter niet het geval. Er geldt een hele reeks algemene en specifieke toekenningsvoorwaarden, die we in dit artikel kort overlopen.

Algemeen

De aanvrager moet gewoonlijk en bestendig op Belgisch grondgebied verblijven. Hij moet niet over een woonst beschikken, noch ingeschreven zijn in het bevolkingsregister.

De aanvrager moet minimaal 18 jaar oud zijn. Hiermee wordt gelijkgesteld de minderjarige die hetzij ontvoegd is door huwelijk, hetzij één of meer kinderen ten laste heeft, hetzij bewijst zwanger te zijn. 'Studenten' in de zin van de RMI-wet zijn per definitie jonger dan 25 jaar. Wanneer het OCMW een aanvraag krijgt van een 30-jarige student, gelden de specifieke bepalingen voor studenten uit de RMI-wet dus niet.

De aanvrager moet behoren tot een van de volgende categorieën:

- Belgen;
- zij die het voordeel genieten van de EG-verordening over het vrije verkeer van werknemers binnen de Gemeenschap;
- vreemdelingen ingeschreven in het bevolkingsregister;
- staatlozen;
- erkende vluchtelingen.

De aanvrager mag niet over toereikende bestaansmiddelen beschikken. Hij mag er ook geen aanspraak op kunnen maken, noch in staat zijn ze door eigen inspanningen of op een andere manier te verwerven. Wat studenten betreft kunnen we verschillende hypothesen onderscheiden. We beperken ons hier tot de meest voorkomende.

Uit de RMI-wet blijkt duidelijk dat er geen sprake is van een universeel recht op leefloon voor studenten.

Wanneer het gaat om een meerderjarige student die deel uitmaakt van een gezin dat zelf RMI-gerechtigd is (en wanneer aan alle andere voorwaarden is voldaan), geeft het OCMW, ongeacht of de student op kot zit dan wel altijd bij het gezin verblijft, een extra leefloon categorie samenwonende. Vanwege de financieel precaire situatie van de ouders zal het OCMW het leefloon van hen niet terugvorderen. Het OCMW moet de jongere ook begeleiden bij zijn aanvraag van een studiebeurs, die voornamelijk helaas niet volstaat om de studiekosten te dekken. Wanneer die inkomsten nog niet volstaan om op een waardige manier te studeren, kan het OCMW een aanvullende financiële steun toekennen.

Anders is het bij een student uit een kapitaalkrachtig gezin. Vermits OCMW-hulpverlening residuair is, kan het OCMW in principe leefloon weigeren en de jongere verwijzen naar zijn ouders. Zij hebben immers voldoende bestaansmiddelen en zijn onderhoudsplichtig zolang hun kind studeert en de studies een normale voortgang kennen. Cruciaal hierbij is de beoordeling van de relatie met de ouders. Zo kan een student die een goede relatie heeft met zijn ouders maar voor een vrijer en zelfstandiger leven opteert door alleen te gaan wonen, geen aanspraak maken op een leefloon. Hij organiseert immers zelf zijn toestand van behoeftigheid, terwijl hij zou kunnen genieten van de onderhoudsplicht in natura in de ouderlijke woonst.

Een student die omwille van een relatiebreuk de ouderlijke woning moet verlaten en noodgedwongen zelfstandig gaat wonen, kan onder specifieke voorwaarden wel een leefloon categorie alleenstaande krijgen. Het OCMW moet het leefloon dan in beginsel terugvorderen van de ouders die onderhoudsplichtig blijven.

Het OCMW moet de familiale situatie van de jongere dus goed kunnen beoordelen. De relatiebreuk moet blijken uit een veelheid aan feitelijke elementen (geen contact meer, apart adres, eigen wasmachine...). Een doorgedreven sociaal onderzoek is dus van groot belang. Ook wanneer het tot een procedure voor de arbeidsrechtbank komt, zal de rechter zich in hoofdzaak baseren op het sociale verslag. Om een volledig beeld te krijgen is het noodzakelijk dat OCMW's in ieder geval de ouders uitnodigen om ook hun kant van het verhaal te horen. Indien uit de gesprekken blijkt dat de jongere nog wel in het normale gezinsmidden kan opgroeien, is er geen sprake van een relatiebreuk en dus ook niet van een recht op

leefloon. Dit werd ook recent bevestigd in een uitspraak van de arbeidsrechter van Charleroi.

Het OCMW heeft dus net als vroeger het recht de studiekeuze te beoordelen in een economisch perspectief. De vroegere dis-

crete afspraken worden gemaakt. Zo zal de student er zich onder meer toe moeten verbinden alle noodzakelijke inspanningen te doen om te slagen. Het OCMW zal hem hierin ondersteunen, indien aangevraagd in samenwerking met de (hoge)school of universiteit. De student moet ook enige mate van werkbereidheid tonen. Zo mag men verwachten dat hij een baantje heeft dat combineerbaar is met zijn studies; dit kan tijdens de week-ends zijn maar zeker tijdens de vakantie-maanden. De inkomsten die de student hiermee verwerft, worden op een specifieke manier vrijgesteld, met een groter voordeel voor de studiebeursgerechtigde student. De studiebeurs die de student moet aanvragen, wordt niet in aanmerking genomen bij de berekening van de bestaansmiddelen.

De student moet er ook voor zorgen dat hij zijn kinderbijslag zelf ontvangt en dat zijn ouders een onderhoudsgeld betalen. Kinderbijslag en onderhoudsgeld worden als inkomen in rekening gebracht. Wanneer het OCMW in plaats van de student een onderhoudsgeld afdwingt van de ouders, mag het de opbrengst houden en ontvangt het een hogere staatstoelage (10%). Uiteraard weegt deze verhoging niet op tegen de kost van zo'n invordering. Ook dan is terugvordering van het uitgekeerde leefloon bij de ouders in theorie nog mogelijk. Het OCMW kan

Nogal wat studenten met onvoldoende bestaansmiddelen denken dat ze aanspraak kunnen maken op een leefloon.

Billijkheidsredenen?

Zowel bij aanvraag als tijdens de periode dat iemand leefloon krijgt, moet hij ter beschikking staan van de arbeidsmarkt, tenzij dit om billijkheids- of gezondheidsredenen niet mogelijk is. Studenten met een voltijds leerplan staan niet ter beschikking van de arbeidsmarkt. Is studeren dan een billijkheidsreden? Dat staat nergens als dusdanig in de wet. Het OCMW zal dus voor elk geval afzonderlijk moeten afwegen of het de studies aanvaardt als billijkheidsreden. Dit zal afhangen van verschillende factoren. Zo moet het gaan om studies met een voltijds leerplan die leiden tot een verhoging van de inschakelingskansen in het beroepsleven. Volgens de RMI-omzendbrief gaat het enkel om het behalen van een eerste diploma secundair onderwijs of een eerste universitair of hogeschooldiploma. Iemand met een diploma kinesitherapie die nadien ook architect wil worden, zal dit op eigen kosten moeten doen. De student zal ook het nut van de studie voor zijn beroepstoekomst moeten aantonen.

cussies over welke diploma's tot meer integratie op de arbeidsmarkt leiden, blijven dus bestaan. De studies moeten ook een normale voortgang kennen. Wanneer een student niet slaagt, zullen OCMW en student samen de oorzaken moeten bekijken, maar het spreekt voor zich dat de verplichtingen van de OCMW's niet groter kunnen zijn dan die van de onderhouds-plichtige ouders.

Het OCMW heeft net als vroeger het recht de studiekeuze te beoordelen in een economisch perspectief.

Specifieke toekenningsvoorwaarden

Om leefloon toe te kennen aan een student moet naast de algemene voorwaarden ook aan een aantal specifieke wettelijke bepalingen voldaan zijn.

Geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie (GPMI)

Net als bij andere -25-jarigen die niet klaar zijn voor de arbeidsmarkt, verplicht de wet het OCMW en de student een GPMI af te sluiten waarin een aantal con-

ook bemiddelen in de relatie tussen de student en de ouders.

Bevoegd OCMW

De RMI-wet voerde ook een wijziging in van het voor studenten bevoegde OCMW. OCMW's die bij de inwerkingtreding van de RMI-wet, dus op 1 oktober 2002, al bestaansminimum toekenden aan studenten, blijven in die dossiers bevoegd tot het einde van de studies. Voor aanvragen ingediend na die datum is het OCMW bevoegd

Eén jaar recht op maatschappelijke integratie: geef uw mening

De RMI-wet is nu een jaar van kracht. Tijd voor een eerste evaluatie dus. Elk OCMW-bestuur ontving van de VVSG intussen een vragenlijst; ook de studenten komen hierin aan bod.

Vul hem zeker in en bezorg hem ons terug (via post of website). De resultaten hoort u op de VVSG-trefdag op 26 november 2003 in Gent.

van de plaats waar de student op het moment van zijn aanvraag is ingeschreven voor zijn hoofdverblijf in het bevolkings- of vreemdelingenregister, en dit gedurende de hele duur van de studies. Het betreft een globale bevoegdheid: wanneer het OCMW een leefloon geeft, zal datzelfde OCMW ook bevoegd zijn voor de toekenning van andere vormen van hulpverlening. Tegelijk moet deze bepaling restrictief worden geïnterpreteerd: deze bevoegdheidsregel is enkel van toepassing op studenten beneden de 25 jaar. Wanneer het OCMW dus een aanvraag krijgt van een 28-jarige die opnieuw wil gaan studeren, geldt de algemene bevoegdheidsregel van het gewoonlijk verblijf.

Geen universeel recht

Hoewel vele studenten de RMI-wet aangrijpen in de hoop hun studies door te komen met de garantie van een minimuminkomen, kunnen we enkel besluiten dat deze wet voor studenten niet meer rechten heeft gecreëerd dan ten tijde van de bestaansminimumwet. Uit de wettelijke voorwaarden blijkt zeer duidelijk dat er geen sprake is van een universeel recht op leefloon voor studenten. Dit is ook logisch, aangezien niemand een universeel recht op leefloon heeft gekregen. De wetgever heeft met zijn wijzigingen wel beoogd voor die studenten die omwille van hun familiale en financiële situatie OCMW-steun genieten, een duidelijker

wettelijk kader te scheppen. Het is dan ook van het grootste belang dat sociale diensten van hogescholen en universiteiten hun studenten correct informeren en al een eerste toetsing doorvoeren, zo niet zullen velen van een kale OCMW-reis terugkeren.

Nathalie Debast is stafmedewerker OCMW-wetgeving van de VVSG

Technische fiche

Wet van 26 mei betreffende het recht op maatschappelijke integratie, BS 31 juli 2002, Inforumnummer 50176605.

Arrest van de arbeidsrechter van Charleroi, 28 januari 2003, AR 165.834/A, niet gepubliceerd.

Wet van 2 april 1965 betreffende het ten laste nemen van de steun verleend door de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, artikel 2, paragraaf 6, Inforumnummer 25204.

Pockets Lokale besturen

Bondig, helder en praktijkgericht

20 €*

De Leefloongids

Wet, KB en omzendbrieven betreffende het Recht op Maatschappelijke Integratie

Deze pocket bundelt in een handig formaat de voornaamste teksten inzake de nieuwe Leefloonwet. Elke mandataris, ambtenaar of andere belangstellende moet dit basispakket bij de hand hebben om in de dagelijkse praktijk aan de slag te gaan.

REEKS
OCMW en
maatschappelijk
welzijn

Uitgeverij Politeia
Kolenmarkt 7
1000 Brussel
tel. (02) 289 26 10
fax (02) 289 26 19
info@politeia.be
www.politeia.be

VVSG

POLITEIA

* Prijs voor VVSG-leden. Niet-leden betalen 23 euro.
Prijs incl. BTW maar excl. verzendingskosten.
Groepsaankopen (+10 ex.): 10% korting.

BESTELKAART

JA, ik bestel _____ ex. van de Pocket Leefloongids.

Mijn bestuur is lid van de VVSG dus ik betaal 20 euro per pocket*

Ik behoor niet tot een organisatie die lid is van de VVSG dus ik betaal 23 euro per pocket*

*Prijzen incl. 6% BTW maar excl. verzendingskosten.

NAAM: _____
FUNCTIE: _____
LOKAAL BESTUUR/OCMW/ORGANISATIE: _____
ADRES: _____
TEL: _____
DATUM: _____
HANDTEKENING: _____

» faxen naar (02) 289 26 19

Uw gegevens worden door ons in een bestand bijgehouden en niet aan derden doorgegeven. Overeenkomstig de wet op de privacy heeft u inzage- en correctierecht.

De gebouwen van FrisoMat: constructies die staan **in enkele weken**. Elk element van onze mecano heeft een exact, scherp en **vast prijskaartje**. Met spijttechnologie **in eigen huis vervaardigd**. Op de werf worden alle elementen verenigd in de constructie die de opdrachtgever voor ogen had. **Vaak meer, nooit minder. Vijf standaardsystemen**, tal van afmetingen en toepassingen. **10 vestigingen in Europa.**

FRISOMAT®

Innovators in steel buildings

tel 03/353 33 99 - fax 03/353 32 52 - Stokerijstraat 79 - 2110 Wijnegem
info@friso.mat.be - www.friso.mat.be